

Η δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις

Η ελεύθερη διασυνοριακή κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και προσώπων αυξάνεται σταθερά. Στις αστικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναπτύσσει δικαστική συνεργασία για προσέγγιση των διάφορων νομικών συστημάτων. Βασικοί στόχοι της Ένωσης είναι η ασφάλεια δικαίου και η ευχερής και αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, γεγονός που προϋποθέτει εντοπισμό του αρμόδιου δικαστηρίου, σαφή προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, καθώς και ταχείες και αποτελεσματικές διαδικασίες αναγνώρισης και εκτέλεσης.

Νομική βάση

Άρθρο 81 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Πρωτόκολλα 21 και 22, που προσαρτώνται στις Συνθήκες.

Στόχοι

Σε έναν ευρωπαϊκό χώρο δικαιοσύνης, οι πολίτες δεν θα πρέπει να εμποδίζονται ή να αποθαρρύνονται στην άσκηση των δικαιωμάτων τους. Η ασυμβατότητα και η πολυπλοκότητα των νομικών ή διοικητικών συστημάτων στα κράτη μέλη της ΕΕ δεν θα πρέπει να αποτελεί εμπόδιο. Η νομοθεσία σε αυτόν τον σύνθετο και ευαίσθητο τομέα καλύπτει το κλασικό αστικό δίκαιο, το οποίο περιλαμβάνει ευρύ φάσμα πεδίων, όπως το οικογενειακό δίκαιο, το δίκαιο περί αγοραπωλησιών, αλλά και το δικονομικό δίκαιο, για το οποίο μέχρι πρόσφατα τα κράτη μέλη ήταν αποκλειστικά αρμόδια.

Το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο αποσκοπεί στη ρύθμιση των διασυνοριακών πτυχών όλων των ζητημάτων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών, όπως το οικογενειακό δίκαιο, το δίκαιο περί ιδιοκτησίας και το δίκαιο των συμβάσεων. Τα μέτρα που αφορούν το οικογενειακό δίκαιο με διασυνοριακές επιπτώσεις πρέπει να εγκρίνονται ομόφωνα από το Συμβούλιο (άρθρο 81 παράγραφος 3 δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ). Τα κύρια εργαλεία για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στη διασυνοριακή δικαιοσύνη είναι η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, βάσει αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών και η άμεση δικαστική συνεργασία μεταξύ εθνικών δικαστηρίων.

Η δράση της ΕΕ όσον αφορά τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις αποσκοπεί κυρίως στην επίτευξη των εξής στόχων:

- να διασφαλιστεί στους πολίτες υψηλό επίπεδο ασφάλειας δικαίου στις διασυνοριακές σχέσεις που διέπονται από το αστικό δίκαιο·

- να διασφαλιστεί για τους πολίτες εύκολη και αποτελεσματική πρόσβαση στην αστική δικαιοσύνη για τον διακανονισμό διασυνοριακών διαφορών·
- να απλοποιηθούν τα μέσα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αστικών δικαστηρίων·
- να υποστηριχθεί η κατάρτιση των δικαστών και του προσωπικού των δικαστηρίων.

Κάθε προς έκδοση νομοθετική πράξη πρέπει να διαβιβάζεται στα εθνικά κοινοβούλια (άρθρο 12 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)). Παράλληλα, τα εθνικά κοινοβούλια έχουν το δικαίωμα να προβάλλουν ενστάσεις για τις αποφάσεις σχετικά με ορισμένες πτυχές του οικογενειακού δικαίου με διασυνοριακές επιπτώσεις. Οι αποφάσεις αυτές μπορούν να λαμβάνονται μόνο στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, ελλείψει αντιθέσεως από εθνικό κοινοβούλιο (άρθρο 81 παράγραφος 3 τρίτο εδάφιο της ΣΛΕΕ).

Επιτεύγματα

A. Η εξέλιξη του πρωτογενούς δικαίου στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις

Κατά την έγκριση της ιδρυτικής Συνθήκης, η δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις δεν περιλαμβανόταν στους στόχους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Εντούτοις, το άρθρο 220 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προέβλεπε ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να απλοποιήσουν «τις διατυπώσεις που διέπουν την αμοιβαία αναγνώριση και εκτέλεση δικαστικών και διοικητικών αποφάσεων». Η δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις ενσωματώθηκε επισήμως στη σφαίρα δράσης της ΕΕ με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, στο διακυβερνητικό πλαίσιο «Δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις» (1.1.3). Η Συνθήκη του Άμστερνταμ ενέταξε τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις στις κοινοτικές αρμοδιότητες, μεταφέροντάς την από τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, χωρίς, ωστόσο, την υπαγωγή της στην κοινοτική μέθοδο. Η Συνθήκη της Νίκαιας (1.1.4) επέτρεψε την έγκριση μέτρων που εμπίπτουν στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις — εξαιρουμένου του οικογενειακού δικαίου — σύμφωνα με τη νομοθετική διαδικασία της συναπόφασης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε (Οκτώβριος 1999) δρομολόγησε τη δημιουργία του ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης. Αφού διαπιστώθηκε η ανεπαρκής υλοποίηση του προγράμματος αυτού, δρομολογήθηκε ένα νέο σχέδιο δράσης για τα έτη 2005-2010 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Χάγης (Νοέμβριος 2004). Το πρόγραμμα της Χάγης υπογράμμισε την ανάγκη να συνεχιστεί η εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης και να επεκταθεί σε νέους τομείς, όπως την οικογενειακή περιουσία, τις κληρονομίες και τις διαθήκες. Ακολούθησε το πρόγραμμα της Στοκχόλμης, το οποίο αποτελεί τον χάρτη πορείας για τις μελλοντικές εξελίξεις στον χώρο της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης κατά την πενταετή περίοδο από το 2010 έως το 2014.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας (1.1.5) έθεσε το σύνολο των μέτρων που αφορούν τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις υπό τη συνήθη νομοθετική διαδικασία. Ωστόσο, το οικογενειακό δίκαιο εξακολουθεί να υπόκειται σε ειδική νομοθετική

διαδικασία: το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο.

Πρέπει να σημειωθεί ότι για τη Δανία, την Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν ρήτρες εξαίρεσης από τον Τίτλο V του τρίτου μέρους της ΣΛΕΕ (Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης), βάσει των πρωτοκόλλων αριθ. 21 και 22 που προσαρτώνται στις Συνθήκες. Η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο διαθέτουν ευέλικτη ρήτρα εξαίρεσης από τη νομοθεσία που θεσπίζεται σε αυτόν τον τομέα, πράγμα που τους επιτρέπει να επιλέγουν αν θα εξαιρεθούν ή όχι από νομοθεσία ή νομοθετικές πρωτοβουλίες κατά περίπτωση (πρωτόκολλο αριθ. 21 που προσαρτάται στις Συνθήκες). Από την άλλη πλευρά, η Δανία έχει πιο άκαμπτη ρήτρα εξαίρεσης από τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, πράγμα που σημαίνει ότι δεν συμμετέχει καθόλου σε αυτή την πολιτική. Στις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η Δανία είχε την επιλογή να μετατρέψει τη ρήτρα εξαίρεσης σε ευέλικτη ρήτρα συμμετοχής, σύμφωνα με το μοντέλο των ρητρών εξαιρέσεων της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (πρωτόκολλο αριθ. 22). Στις 3 Δεκεμβρίου 2015 διεξήχθη δημοψήφισμα για την έγκριση της χρήσης αυτής της επιλογής (4.2.1). Η έγκριση απορρίφθηκε από το 53% των ψηφοφόρων.

B. Βασικές νομικές πράξεις που έχουν εγκριθεί

1. Προσδιορισμός του αρμόδιου δικαστηρίου· αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων

Το κύριο μέσο σε αυτόν τον τομέα είναι ο [κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις \(κανονισμός Βρυξέλλες Ι\)](#). Ο εν λόγω κανονισμός αποσκοπεί στην εναρμόνιση των κανόνων σύγκρουσης δικαιοδοσίας στα κράτη μέλη, καθώς και στην απλούστευση και την επιτάχυνση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ο κανονισμός Βρυξέλλες Ι συμπληρώνεται από τον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 2201/2003 της 27ης Νοεμβρίου 2003 του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας \(«κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα»\)](#). Η αύξηση της κινητικότητας συνεπάγεται την ανάπτυξη οικογενειακών δεσμών μεταξύ ατόμων διαφορετικών εθνικοτήτων. Τα ζευγάρια διαφορετικής εθνικότητας πρέπει να γνωρίζουν ποιο όνομα μπορούν να δώσουν στα παιδιά τους και τα διαζευγμένα άτομα πρέπει να μπορούν να κάνουν μια νέα αρχή σε άλλη χώρα χωρίς να χάσουν την επαφή με τα παιδιά τους. Όσον αφορά τα παιδιά που απάγονται από έναν από τους γονείς, η Σύμβαση της Χάγης για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών^[1], η οποία έχει 99 συμβαλλόμενα κράτη περιλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της ΕΕ, βασίζεται σε έναν πολύ απλό στόχο: την ταχεία επιστροφή του απαχθέντος παιδιού. Παράλληλα, ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα βρίσκεται πλέον σε ισχύ για 15 χρόνια, αλλά έχουν γίνει πολλές συζητήσεις για τη βελτίωσή του όσον αφορά αυτό το ζήτημα.

Προκειμένου να διευκολυνθεί η είσπραξη σε αλλοδαπό κράτος οφειλόμενης διατροφής, το Συμβούλιο ενέκρινε τον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 4/2009](#) τον Δεκέμβριο του 2008. Ο εν λόγω κανονισμός συγκέντρωσε σε ένα μόνο μέσο ενιαίους κανόνες σχετικά με

[1] [Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών](#).

την αρμοδιότητα, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και την εκτέλεση, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ εθνικών αρχών. Με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των διασυνοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Μαΐου 2015 περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας ορίζει ενιαίους κανόνες για τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση και το εφαρμοστέο δίκαιο στον εν λόγω τομέα. Προκειμένου να καταργηθεί η κήρυξη της εκτελεστότητας για τις αποφάσεις που αφορούν μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν τον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 805/2004](#) για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις. Ο [κανονισμός του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και του Συμβουλίου \(ΕΕ\) αριθ. 650/2012](#) σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και τη θέσπιση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, αποσκοπεί στην εξάλειψη των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους στο πλαίσιο διεθνών κληρονομικών διαδοχών.

Λόγω των διαφορετικών νομικών συνεπειών που απορρέουν από τα διαφορετικά χαρακτηριστικά του γάμου και των συμφώνων συμβίωσης, η Επιτροπή υπέβαλε δύο χωριστές προτάσεις κανονισμών το 2011 σχετικά με τα καθεστώτα ιδιοκτησίας για τα «διεθνή» ζευγάρια — μία για τα έγγαμα ζευγάρια και μία για τους συντρόφους συμφώνου συμβίωσης — σχετικά με τη δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, καθώς και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στον τομέα των περιουσιακών σχέσεων των συζύγων ή συντρόφων.

2. Εναρμόνιση των κανόνων σύγκρουσης νόμων

Σε επίπεδο ΕΕ έχουν θεσπιστεί ορισμένα μέσα για τη διευθέτηση των σημαντικότερων ζητημάτων που αφορούν το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο (συγκεκριμένα ο κανονισμός Βρυξέλλες και ο κανονισμός Ρώμη). Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενέκριναν τον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 593/2008 της 17ης Ιουνίου 2008 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές \(κανονισμός Ρώμη I\)](#). Η έγκριση του [κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 864/2007 της 11ης Ιουλίου 2007 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις μη συμβατικές ενοχές \(κανονισμός Ρώμη II\)](#) επέτρεψε τη θέσπιση ενός ενιαίου συνόλου κανόνων σύγκρουσης νόμων σχετικά με τις εξωσυμβατικές ενοχές σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Στοχεύει, συνεπώς, στη βελτίωση της ασφάλειας δικαίου και της δυνατότητας πρόβλεψης της έκβασης των διαφορών. Οι κανόνες σύγκρουσης νόμων σχετικά με τις υποχρεώσεις διατροφής ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2008 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων, καθώς και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής. Στον τομέα του εφαρμοστέου δικαίου περί διαζυγίων και δικαστικών χωρισμών, το Συμβούλιο ενέκρινε, τον Δεκέμβριο του 2010, τον [κανονισμό \(ΕΕ\) αριθ. 1259/2010](#), ο οποίος θεσπίζει ένα σαφές και ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο όσον αφορά το διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό. Όσον αφορά τις διεθνείς κληρονομικές διαδοχές, ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 καθορίζει, μεταξύ άλλων, το εφαρμοστέο δίκαιο.

3. Διευκόλυνση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη

Προκειμένου να βελτιωθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη όσον αφορά τις διασυνοριακές υποθέσεις, το Συμβούλιο ενέκρινε την οδηγία 2003/8/ΕΚ, η οποία ορίζει στοιχειώδεις κοινούς κανόνες σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές. Στόχος της οδηγίας είναι να εγγυηθεί «επαρκές» επίπεδο ευεργετήματος πενίας σε διασυνοριακές διαφορές σε οιοδήποτε άτομο δεν διαθέτει επαρκείς πόρους. Προκειμένου να καταστεί πιο εύκολη και αποτελεσματική η πρόσβαση των ευρωπαϊκών πολιτών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στη δικαιοσύνη, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε κοινούς διαδικαστικούς κανόνες ώστε να απλουστευθεί και να επιταχυνθεί ο διακανονισμός των διασυνοριακών διαφορών που αφορούν μικρά ποσά, καθώς και η διασυνοριακή είσπραξη των μη αμφισβητούμενων χρηματικών αξιώσεων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι κανόνες αυτοί βρίσκονται στους κανονισμούς [\(ΕΚ\)αριθ. 861/2007](#) για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών και [\(ΕΚ\) αριθ. 1896/2006](#) για τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής. Οι εν λόγω διαδικασίες είναι συμπληρωματικές και προαιρετικές σε σχέση με τις διαδικασίες που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο. Η [οδηγία 2008/52/ΕΚ](#) θεσπίζει κοινούς κανόνες σχετικά με ορισμένες πτυχές της διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, προκειμένου να αυξηθεί η ασφάλεια δικαίου και να ενθαρρυνθεί, κατά συνέπεια, η προσφυγή σε αυτό το είδος ρύθμισης των διαφορών.

4. Μέσα διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αστικών δικαστηρίων

Το άρθρο 81 παράγραφος 2 σημεία α) και γ) ΣΛΕΕ αναθέτει επίσης στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τη λήψη μέτρων με στόχο την εξασφάλιση αμοιβαίας αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων και τη συμβατότητα των εθνικών κανόνων όσον αφορά τη σύγκρουση κανόνων και δικαιοδοσίας. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Νοεμβρίου 2007 (επί του παρόντος υπό επανεξέταση) έχει ως στόχο την απλούστευση και την επιτάχυνση της διαβίβασης δικαστικών και εξώδικων πράξεων μεταξύ των κρατών μελών για υπηρεσιακές ανάγκες με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας των δικαστικών διαδικασιών. Με στόχο την απλούστευση και την επιτάχυνση της συνεργασίας μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, το Συμβούλιο ενέκρινε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1206/2001. Προκειμένου να βελτιωθεί, να απλουστευθεί και να επιταχυνθεί η δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και να ενθαρρυνθεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη πολιτών οι οποίοι αντιμετωπίζουν διασυνοριακές διαφορές, δημιουργήθηκε ένα [ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις](#) με την [απόφαση αριθ. 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου της 28ης Μαΐου 2001](#).^[2] Το δίκτυο αποτελείται από σημεία επαφής τα οποία έχουν ορίσει τα κράτη μέλη, οι προβλεπόμενες κεντρικές αρχές σε ορισμένα μέσα της Ένωσης, οι δικαστικοί σύνδεσμοι και κάθε αρχή η οποία έχει αρμοδιότητες στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ κρατικών φορέων (δικαστήρια, κεντρικές αρχές). Η απόφαση 2001/470/ΕΚ τροποποιήθηκε με την απόφαση 568/2009/ΕΚ της 18ης Ιουνίου 2009 με σκοπό τη διεύρυνση και την ενίσχυση του ρόλου του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου (ΕΔΔ) σε αστικές και

[2] [Απόφαση αριθ. 568/2009/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2009, για την τροποποίηση της απόφασης 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις.](#)

εμπορικές υποθέσεις. Μια σημαντική καινοτομία που εισήγαγε η νέα απόφαση είναι το άνοιγμα του δικτύου σε επαγγελματικές κατηγορίες οι οποίες εκπροσωπούν τα νομικά επαγγέλματα, ιδίως τους δικηγόρους, τους συμβολαιογράφους και τους δικαστικούς επιμελητές.

Ένα άλλο εργαλείο απλούστευσης της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις αποτελεί η ανάπτυξη της χρήσης της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών στην απονομή δικαιοσύνης. Το εν λόγω σχέδιο δρομολογήθηκε τον Ιούνιο του 2007 και οδήγησε σε μια ευρωπαϊκή στρατηγική σε θέματα ηλεκτρονικής δικαιοσύνης. Τα εργαλεία της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης περιλαμβάνουν: την [ευρωπαϊκή ηλεκτρονική πύλη για τη δικαιοσύνη \(e-Justice\)](#), με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών και των επιχειρήσεων στη δικαιοσύνη στην Ευρώπη· τη διασύνδεση των εθνικών ποινικών μητρώων σε ευρωπαϊκό επίπεδο· την καλύτερη χρήση της τηλεδιάσκεψης στις δικαστικές διαδικασίες· τα καινοτόμα εργαλεία μετάφρασης, όπως είναι η αυτόματη μετάφραση· τα δυναμικά ηλεκτρονικά έντυπα· και μια ευρωπαϊκή βάση δεδομένων για μεταφραστές και διερμηνείς δικαστηρίων. Ο ετήσιος [πίνακας αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα δικαιοσύνης](#) της Επιτροπής αποτελεί ένα εργαλείο ενημέρωσης που αποσκοπεί στο να βοηθήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη στην επίτευξη αποτελεσματικότερης δικαιοσύνης, μέσω της παροχής αντικειμενικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων σχετικά με την ποιότητα, την ανεξαρτησία και την αποτελεσματικότητα των δικαστικών συστημάτων σε όλα τα κράτη μέλη. Τα δεδομένα αυτά είναι απαραίτητα για την υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στα εθνικά δικαστικά συστήματα.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Με εξαίρεση το οικογενειακό δίκαιο, όπου το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα και το Κοινοβούλιο έχει μόνο συμβουλευτικό ρόλο, η συνήθης νομοθετική διαδικασία εφαρμόζεται στη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις. Το Κοινοβούλιο έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στον καθορισμό του περιεχομένου των προαναφερθέντων νομοθετικών μέσων. Έχει επισημάνει κατά το παρελθόν ότι είναι απαραίτητη μια πραγματική ευρωπαϊκή δικαστική κουλτούρα, ώστε οι πολίτες να απολαύουν όλων των πλεονεκτημάτων των δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζουν οι Συνθήκες. Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία είναι, εν προκειμένω, η επαγγελματική κατάρτιση, ιδίως στον νομικό τομέα. Τον Ιούνιο του 2013, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα με θέμα «Βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη: το ευεργέτημα της πενίας στις διασυνοριακές διαφορές σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις»^[3].

Στον τομέα της δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων όσον αφορά τα ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των «διεθνών» ζευγαριών, όπου περιλαμβάνονται οι περιουσιακές σχέσεις συζύγων, καθώς και συντρόφων στο πλαίσιο συμφώνου συμβίωσης, το Κοινοβούλιο έδωσε τη συγκατάθεσή του, το 2013, αλλά οι δύο πράξεις παρέμειναν σε εκκρεμότητα για χρόνια στο Συμβούλιο. Είκοσι τρία κράτη μέλη συμφώνησαν, ως εκ τούτου, να προχωρήσουν σε ενισχυμένη συνεργασία (άρθρο 20 ΣΕΕ) για την εξέλιξη των νομοσχεδίων. Στις αρχές του 2016, η Επιτροπή κατάρτισε νέες προτάσεις πράξεων,

[3]ΕΕ C 65 της 19.2.2016, σ. 12.

η ουσία των οποίων βασίστηκε στην κοινοβουλευτική ψήφο και τους συμβιβασμούς που είχαν επιτευχθεί προηγουμένως. Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2016/1103 του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων](#) εγκρίθηκε τελικά στις 24 Ιουνίου 2016.

Όσον αφορά τις αστικές δικαστικές διαδικασίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το Κοινοβούλιο κάλεσε την Επιτροπή, τον Ιούλιο του 2017, σύμφωνα με το άρθρο 225 της ΣΛΕΕ, να υποβάλει πρόταση νομοθετικής πράξης έως τις 30 Ιουνίου 2018, βάσει του άρθρου 81 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, σχετικά με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων προτύπων πολιτικής δικονομίας^[4]. Το κείμενο της προτεινόμενης οδηγίας της ΕΕ που προσαρτάται στο ψήφισμα του Κοινοβουλίου επιδιώκει την προσέγγιση των συστημάτων πολιτικής δικονομίας, ώστε να διασφαλίζεται ο πλήρης σεβασμός του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, όπως αναγνωρίζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (4.1.2), με τον καθορισμό ελάχιστων προτύπων σχετικά με την έναρξη, τη διεξαγωγή και την ολοκλήρωση αστικών διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών.

Η θέση του Διαμεσολαβητή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών από γονείς δημιουργήθηκε το 1987 για να βοηθήσει τα παιδιά γάμων ή σχέσεων διαφορετικών εθνικοτήτων που είναι θύματα απαγωγής από γονείς. Η υπηρεσία, η οποία πάντοτε ανατίθεται σε εν ενεργεία βουλευτή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μετονομάστηκε σε [«Συντονιστή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα δικαιώματα του παιδιού»](#), τον Απρίλιο του 2018 κατά τη θητεία της Elisabeth Morin-Chartier, προκειμένου να αντικατοπτρίζει την εξέλιξη της εντολής που δόθηκε στη θέση αυτή, με σκοπό να συμπεριλάβει τα δικαιώματα του παιδιού.

Η Anna Maria Corazza Bildt κατείχε τη θέση του Συντονιστή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα δικαιώματα του παιδιού, από τον Ιανουάριο του 2019 έως τις ευρωπαϊκές εκλογές του 2019. Προκάτοχοι της ήταν οι: Elisabeth Morin-Chartier (2017-2019), Mairead McGuinness (2014-2017), Roberta Angelilli (2009-2014), Evelyne Gebhardt (2004-2009), Mary Banotti (1995-2004) και Marie-Claude Vayssade (1987-1994).

Udo Bux
05/2019

[4]Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Ιουλίου 2017 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων προτύπων πολιτικής δικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ C 334 της 19.9.2018, σ. 39).

